

FERENCES KÖZLÖNY

1939 június hó

XIX. évf.

TARTALOM:

Terciárius naptár.

És mi járjuk alázatosan

P. Dr. Dám Ince OFM.: A Harmadikrend szervezete rendünk egyetemes főnökének körlevele alapján

P. Ambrus Máté OFM: Sorsom (Költemény).

Pálffy Erzsébet grófnő: Szent Antal ifjúsága

Franciska nővér: IX. Szent Lajos király, a Szentföld és a ferencesek.

P. Roznik Raynér OFM: Krisztus közelében.

Dobozy Dezső: A plébános és a harmadrend

Assiszi Szent Ferenc III. Rendje Róma—Assiszi zarándoklatának programtervezte

P. Kaizer Nándor OFM: A zombori ferencrendi zárda.

Pálffy Erzsébet grófnő: Szt. Antal útjain.

P. Jagicza Juvenál OFM: Halaszthatatlan teendőink.

Ferences Mária-misszionárius nővérek hősi apostolkodása Kínában.

Rendi élet. Szerkesztői üzenetek.

Részvételi díj: 238 pengő. A részvételi díj ellenében Budapest—Róma—Greccio—Assisi—Poggibonsi—Firenze—Venezia—Postumia — Budapest III. osztályú gyorsvonati vasuti jegyet, Rómában az ott tartózkodás ideje alatt teljes ellátást (lakást és ételmezést), Greccióban ebéd, Assisiben teljes ellátást, félnapos autokart, Sinalungában ebédet, Poggibonsiban vacsorát, Firenzében ott tartózkodás alatt teljes ellátást, Vernában autokart, ott vacsorát, Padovában vacsorát, Velencében szállást és reggelit, Triestben ebédet, Postumiában vacsorát, a cseppkőbarlangba a belépődíjat, vissza a cseppkőbarlangtól a pályaudvrig utóbuszt, és mindenütt az özszes borralalókat fizeti a zárandoklás rendezősege.

Jelentkezés: Az Actio Catholica Országos Elnökségénél Budapest, IV. Ferenciek-tere 7.

Jelentkezési idő: június 7-ig.

A zombori szentferencrendi zárdának története.

Közlő P. Kaizer Nándor O. F. M.

A városház alapkövének letétele.

1749. augusztus 20-án ismét nagy ünnepélyre ébredtek Zombor lakói. Ezen a napon tette le *Redl Ferenc* a kincstár szerémi és bácskai birtokainak kezelője az új városház alapkövét. A követ *Pavich Imre* atya, rendtartományi tanácsnok és a budai rendi teológiának tanára az itteni atyák segédlete mellett áldotta meg. Az ünnepélyt díszes lakoma követte, amelyen megjelent a város előkelősége.

A városi birtokot szétválasztják a kincstári birtoktól.

Ugyancsak 1749. október 3-án *Latinovich Péter* alispán, *Zbyskó* kincstári ügyész, *Rédl Ferenc* kincstári birtokkezelő, *Parcsetich Márton* polgármester és a városi tanács jelenlétében felmérték Zombor város határát és elhelyezték a határkövet.

A vesztőhely építése.

Furcsának tűnik, hogy még ezt is közlöm a *Ferences Közlönyben*. Teszem ezt azért, hogy a jelen kor emberei utálattal forduljanak el a bűnözéstől és mindenkor az erényesség, a szívtisztaság és a becsületesség útján haladjanak. Mert ha az emberek oly szigorúan büntették a bűnt, mennyivel jobban fogja azt büntetni maga az Isten. Semmi fertőzött be nem megy a mennyek országába.

1749. október 18-án a polgármester, a városi tanács és több városi polgár jelenlétében letették az új épülethez az alapkövet. Az épület más nap el is készült. Az épületben volt egy bitófa és egy tuskó a lefejezésre.

Már 22-én idehoztak két gonosztevőt; az egyiket paráznaság miatt lefejezték és elégették, a másikat lopás miatt felakasztották.

1767, november 10-én bitófára került *Martinkovich István* görög nem egyesült, aki felakasztatása előtt *Szmendorovich Rókus* atya buzdítására a kat. hitre tért.

1771, február 22-én Kovács Katalin tolna-megyei 34 éves asszony és Simon István dorozsmai 23 éves legény, továbbá Bujdosó László kerültek a bitófára. Március 4-én pedig Aranyos Józsefet, 34 éves szabadkai lakost és Szilágyi Ferencet, 27 éves szegedi lakost akasztották fel. Valószínűleg lopás miatt.

1776-ban a cseh születésű Zikha Jánost lopás miatt felakasztották, Csikós Jánost pedig gyilkosság miatt lefejezték.

1777, február 1-én egy német férfit lopás miatt felakasztottak, egy asszonyt pedig kettős házasság miatt lefejezték. 1778, július 26-án Szántó János 18 éves hitves gyilkos és Stajkari Mária 23 éves csecsemőgyilkos kerültek a vesztőhelyre. Mindkettőnek fejét és jobb kezét vágták le egy csapásra.

1778, április 8-án Halász János került a bitófára. 1781-ben pedig egy szerb tolvajt akasztottak. Két szerb pópa is kísérté az akasztófaig.

Mennyi akasztófa és tuskó kellene napjainkban, a tolvajok, gyilkosok, paráznák, és angyalcsinálók részére. Sajnos az utóbbiaknak ma hajuk szála sem görbül meg. De eljön az idő, amikor tűzzel sujtja majd őket maga az Isten.

A plébániai földek.

1749, december 10-én a városi tanács a ferences atyáknak, mint plébánosoknak 20 hold földet utalt ki Gradinán, vagyis Klisa pusztán. Ennek emlékére a ferencesek a föld magaslatán keresztet állítottak.

A ferences rezidencia konventté alakult.

Miután a lakosság gyarapodott, a rendi előjáróság helyén valónak találta, hogy a két atya számát növelessze több atyával és szolgálattevő testvérrel és az ideiglenes kis zárdát, rezidenciát, nagyobb formális zárdává, konventté alakítsa. Ez 1750-ben meg is történt.

Ennek a konventnek első főnöke, gvardiánja volt a budai születésű *Dezsevich Antal*, a zombori katonaság tábori lelkésze; vikáriusa a pécsi születésű *Katich Fülöp*; a horvátok hitszónoka a bátyai születésű *Klaich Jeromos*; német hitszónok pedig a Belgrádon született *Ambrus atya*.

A kamarai intéző háza.

1750, július 24-én *Dezsevich atya Abramovich Balázs* és *Raffay Elek* atyák segédlete mellett megáldotta a kamarai intéző házának alapkövét. Az alapköbe helyeztek egy kis részecskét Krisztus keresztjéből, több szent vértanúnak az ereklyéjét; továbbá egy körmőczi aranyat és két ezüstpénzt.

Polgármester választása.

1751, június 4-én *Damianovich Jánost*, szerbhitű polgárt választották meg polgármesternek. A választás előtt úgy a szerbek, mind a katolikusok a ferencrendi templomba vonultak. Az ünnepélyes *Veni Sancte* és szent mise után átmentek a városházi tanácsterembe és megejtették a választást. A választás után ismét visszatértek a templomba, ahol a polgármester a főoltár előtt letette az esküt. Te Deum-mal fejezték be az ünnepélyt.

Nepomuki Szent János kápolnája.

Közel a ferencrendi zárdához, a kincstári birtokon, *Redl Ferenc Nepomuki Szent János* tiszteletére kápolnát építtetett, amelyet 1751-ben a ferences házfőnök megáldott.

Az új szerb templom.

A szerbek 1759-ben új templom építéséhez fogtak, és 1761-ben be is fejezték. Szépség hibája az, hogy az 1744-ben a régi templom mellé épített tornyot meghagyták és összekötötték az új templommal; ezért

mindenki kigúnyolta őket. Maga a püspökük is ezt a gúnyos megjegyzést tette: „Máshol az emberek először a házat építik fel és csak azután a kéményt; ti azonban először a kéményt építettétek és csak azután a házat.“

Az új ferences templom.

1752, június 24-én tették le az építendő Szent Háromság-templomnak az alapkövét. Jelen voltak: *Kiss József*, a kalocsai egyházmegyének általános helynöke, a rendi tartományfőnök az ő tanácsosaival, továbbá a városi tanács és a híveknek nagy száma. A szent beszédet *Campion Jácint* a bölcsészet vukóvári tanára mondotta.

Mivel a templom a hívek alamizsnájából épült, azért évek kellettek,

A nagykanizsai terciárius község vezetése alatt álló EMSZÓ zászljának szentelése.

amíg befejezést nyert. Ez alatt 10 éven át a régi, Szent Antal-templomban tartották az isteni tiszteletet.

1762-ben a templom szentélye és hajója annyira elkészült, hogy azokat négyzet kövekkel burkolni lehetett és június 4-én meg lehetett áldani. Hegedüs Tádé akkori házfőnök megszerezte az egyházmegyei hatóságtól erre az engedélyt és megáldotta. A szertartás után szentséges körmenetet tartottak, amelyen a város összes katolikusai égő gyertyával részt vettek.

Június 6-án, Szentháromság ünnepén az első szentmisét *Bajalich Antal* csátaljai esperes-plébános tartotta. A horvát szt. beszédet *Lalich Mátyás* atya, az itteni zárda tagja tartotta; a németet pedig *Kalinger Lipót* atya, a bajai zárda tagja.

Ugyanezen évben elkészült a szentély alatti kriptá is. Elsőnek ide temetkezett *Bogisich Márk* öreg ember. 1782-ben a csontokat összeszedték és egy közös fülkébe helyezték.

1768, február 25-én *Midl Ferenc* laikus testvér az előljáróság paran-

csára Grácba utazott, hogy a templomtorony befedésére beszerezze a szükséges fehér vaslemezeket és a többi dolgokat.

Május 23-án a zombori polgárok Apatinból elhozták a toronyhoz szükséges gerendákat. Június 4-én egy apatini mázoló megaranyozta a toronykeresztet. A munkájáért négy aranyat kapott. Június 6-án a toronyba húzták a szükséges gerendákat.

1769, május 20-én új keresztet állítottak a templom homlokzata elé.

1769, szeptember végén elkészült Szent Ferenc oltára. A költségek fedezésére Szent Ferenc rendje 539 frt és 88 krajcárral, Meneczkovich Antal városi tanácsnok pedig 100 frttal járult.

1770, február 12-én megkezdették a templom belsejének vakolását. A munka 550 frtba került.

1770 július 2-án este 6 órakor a villám becsapott a toronyba, néhány téglát kivetett, a homlokzatot megsértette, a templom ajtaját foszlányokká tépte, Szent Ferenc oltárképének aranyozását felégette, a sekrestye előtti körmeneti keresztet foszlányokká tépte. A villám csodálatos útja nem csekély kárt okozott a templomnak.

A templom fölszerelése.

Július 27-én felrakták az ablakokat a templomban, még pedig négy nagyobbat a templomhajóba, két kisebbet pedig a kórusra. A munka az anyaggal együtt 280 frtba került.

1771, május 28-án újból fedték a tornyot, mivel a két év előtti munka rossz volt. Ez alkalomból az egész tornyot meszelték. A munka 400 frtba került az állványozással együtt. Előre nem látott javításokra 253 frt és 25 krajcár.

Június 12-én egy budai asztalos ellátta a kórust és a két oratóriumot rácsozattal. A kiadás ezért a munkáért 316 frt.

Az orgona 1772 április 21-én készült el egészen és 500 frtba került.

Elkészült a Szent József és Szent Anna oltár is. 540 frtba került.

1772, május 23-án a fájdalmas Szűz szobrát helyezték el a zárda portájához. A szobor későbbben a templomba került.

A Szentháromság szobrát a zárda mellett, amint azt a mult füzeti képen láttuk, *Koruspéri Pál* készítette és *Bajalich Antal* kanonok és esperes beszentelte. Ez alkalommal német, magyar és horvát prédikációt tartottak.

A szószéket 1779 és 1780-ban készítették, 1782-ben pedig egy eszéki festő befestette. 650 frtba került.

1782, július 23-án rettenetes vihar vonult át, amely a templomnak fél tetőzetét lehordta.

A templomnak harangjai.

A templomnak öt harangja volt. Kettőt áthoztak az 1719-ben épült toronyból, egy 620 fontost szereztek 1767-ben, egy 72 fontost 1772-ben és egy 12 mázsást adományozott Meneskovich Antal városi tanácsos.

A templom zászlai.

A templomban több zászlót őriztek. Az első a bőriparosoké volt. Színe zöld két képpel: Szűz Mária és Szent Bertalan apostol. Értéke 700 frt., a második a szabó czéhé. Ez vörös. Esővik oldalán Szűz Mária megkoronáztatása, a másikon Nep. Szent János. Értéke 900 frt. A harmadik violaszínű, ezüsttel átszöve, aranyrojtokkal. Egyik oldalán Szűz Mária, a másikon Szent István király. Értéke 1000 frt. A negyedik Szent Ferenc III. Rendjének zászlaja két rúddal; ez vörös volt, Szent Ferenc és Szent Erzsébet képével. Az ötödik a német hitoktatási egylet volt, Szűz Mária születésének és Nep. Szent Jánosnak képeivel. Ezeket II. József császár betiltotta; csak a templomba őrizték. Volt ezeken kívül még nyolc kisebb zászlaja.

A gimnázium 1763—1785.

Zombor város lakosai régóta vágyódtak gimnázium után, de csak 1763-ban jutottak hozzá. A városi tanács ekkor felkérte a ferences rendtartományi főnökséget, hogy adjon a gimnázium részére tanárokat. A rendszívesen teljesítette a kérést. Ekkor a város a ferences atyák részére a felsőbb hatóságoktól a meghatalmazást és megerősítést kérte, amit meg is kapott, miután az atyák letették a tanári vizsgát.

1768-ban a gimnázium eddigi helyéről, amely a zárda szomszédságában volt, a városházba költözött, ahol megkapta a számára szükséges helyiséget. Az előbbi helyiségbe az elemi iskola költözött. 1785-ben a városi tanács minden magyarzat nélkül beszüntette a gimnáziumot és felmondott az atyáknak, nem kis zúgolódására az iskolába járó növendékek szüleinek.

Az utókor részére ide jegyzem a tanárokat, akik 1763-tól 1785-ig itt működtek, amint azokat összegyűjteni képes voltam.

1763. Hanicsek Didák atya; 1764. Huszár Kajetán 1765; 1765. Cerniki Fülöp; 1766. Gazsi Joákim; 1767. Gazsi Joákim és Kovács Tádé; 1768. ugyanazok; de 1769 március 18-án Kovács Tádé Bajára ment és helyébe jött Bajáról Gyurich Bonaventura. 1769. Gazsi Joákim és Janicsich István; 1770. Szabó Fülöp és Janicsich István; 1771. Szabó Fülöp és Merkl Bonus; 1772. Szabó Fülöp és Janicsich István; 1773. Janicsich István és Novák Péter; 1774. Janicsich István és Zana Konkordius; 1775. Laczkóczy Libor és Martinkovics István; 1776. Fehér Kornél és Kollár Imre; 1777. Ördög Narcisz és Vukovich András; 1778. Ördög Narcisz, Vukovich András és Boda Gellért; 1779. Vukovich András, Marekovich Ignác és Boda Gellért; 1780. ugyanazok; 1781. Vukovich András, Marekovich Ignác, Boda Gellért és Pistory Izidor a nemzeti iskolában; 1782. Markovich Ignác, Boda Gellért és Szentzy Ignác; a nemzeti iskolában Povezanecz Miklós; 1783. Marekovich Ignác, Szalkay Bernárdin és Szentzy Ignác; a nemzeti iskolában Szimerszky József; 1784. Bratskó Jácint, Szalkay Bernárd és Szentzy Ignác; a nemzeti iskolában Szimerszky József; 1785. ugyanazok; 1785. október 18-án beszüntették az iskolákat.

A plébániát, amelyet a ferenciek 250 éven át vezettek, 1781-ben elvették tőlük és világi papot helyeztek ide a kalocsai egyházmegyei hatóság. II. József császár 1786-ban a zárdát eltörölte. Jelenleg plébánialak.

A rendi ima.

Óh, ez a rendi ima!... Az a folytonos Miatyánkozás! — halljuk nem is egyszer. Pedig aki így beszél, vagy:

Nem tudja, hogyan kell imádkozni!.. Szent Bonaventura mondja, imánk legyen ordinate, vagyis *rendes*, pontos, zavartalan; strenue — azaz, imádkozzunk *buzgón* és nem lustán, hanyagul; devote, tehát *ájtatosan, tiszteletteljesen*, amint az Isten jelenlétében illő... Ha valaki erre nem képes, elárulja, hogy hiányzik belőle az ima és elmékedés szelleme, ami nélkül igazi ferences lélek el sem képzelhető!

Nem tudja azonban azt sem, hogy a Miatyánk mint Jézus imája, az Üdvözlégy mint az angyal köszöntése és a Dicsőség mint a Szentháromság magasztalása, minden egyszerűségük mellett is a legszebb és legnemesebb zsolttárok, amelyek valaha a földön elhangzottak!

És nem gondolta meg soha, milyen gyakorlati ez a mi rendi imádságunk. Könyv nélkül, rózsafüzér nélkül, napvilágnál, sötétben, félhomályban, akárhol és akármikor el lehet mondani.

Szeressük rendi imánkat. Mondjuk el mindig ájtatosan, bensőséggel, kapcsoljuk bele a nagy ferences család imakörébe és akkor lelkünk állandó kapcsolatban lesz Istennel.